

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. lapkričio 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Aplinka — Direktyva 85/337/EEB — Poveikio aplinkai vertinimas — Orhuso konvencija — Direktyva 2003/35/EB — Teisė apskųsti sprendimą išduoti leidimą — Taikymas laiko atžvilgiu — Leidimų išdavimo procedūra, pradėta prieš pasibaigiant Direktyvos 2003/35/EB perkėlimo į nacionalinę teisę terminui — Sprendimas, priimtas po šios dienos — Ieškinio priimtinoumo sąlygos — Teisės pažeidimas — Procedūrinio pažeidimo, kuriuo galima remtis, pobūdis — Peržiūros apimtis“

Byloje C-72/12

dėl *Bundesverwaltungsgericht* (Vokietija) 2012 m. sausio 10 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2012 m. vasario 13 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Gemeinde Altrip,

Gebrüder Hört GbR,

Willi Schneider

prieš

Land Rheinland-Pfalz,

dalyvaujant

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta, teisėjai J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot (pranešėjas), ir A. Arabadjiev,

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. sausio 16 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: vokiečių.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Gemeinde Altrip, Gebrüder Hört GbR* ir W. Schneider, atstovaujamų advokatų S. Lesch, F. Heß, W. Baumann ir C. Heitsch,
- *Land Rheinland-Pfalz*, atstovaujamos M. Schanzenbächer, H. Seiberth ir U. Klein,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir A. Wiedmann,
- Airijos, atstovaujamos E. Creedon, padedamos BL G. Gilmore,
- Europos Komisijos, atstovaujamos P. Oliver ir G. Wilms,

susipažinęs su 2013 m. birželio 20 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/35/EB, nustatančios visuomenės dalyvavimą rengiant tam tikrus su aplinka susijusius planus ir programas ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 85/337/EEB ir 96/61/EB dėl visuomenės dalyvavimo ir teisės kreiptis į teismus (OL L 156, 2003, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 466), išaiškinimo ir 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 175, 1985, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 248), iš dalies pakeistos Direktyva 2003/35/EB (toliau – Direktyva 85/337), 10a straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp *Gemeinde Altrip* (Altrip savivaldybė), pagal civilinę teisę įsteigtos bendrovės *Gebrüder Hört GbR* bei W. Schneider ir *Land Rheinland-Pfalz* (Reino krašto-Pfalzo federalinė žemė) dėl sprendimo, kuriuo buvo patvirtintas projektas statyti potvynių sulaikymo įrengimus anksčiau Reino užliejamoje daugiau nei 320 hektarų dydžio teritorijoje.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 3 1998 m. birželio 25 d. Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, Europos bendrijos vardu patvirtintos 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB (OL L 124, p. 1; toliau – Orhuso konvencija), 9 straipsnyje numatyta:

„<...>

2. Kiekviena Šalis vadovaudamasi savo nacionalinės teisės aktais užtikrina, kad suinteresuotosios visuomenės nariai,

- a) pakankamai suinteresuoti,
- arba kaip alternatyva,

- b) manantys, kad buvo pažeista kokia nors jų teisė, kai tai kaip būtiną sąlygą nustato Šalies administracinės procesinės teisės normos,

turėtų teisę kreiptis dėl priimto sprendimo pakartotinio nagrinėjimo [peržiūros] teisme ir (arba) kitoje nepriklausomoje ir nešališkoje įstatymų nustatyta tvarka įsteigtoje institucijoje siekiant teisiniu ir procesiniu požiūriu užginčyti bet kokio sprendimo, veiksmo ar neveikimo teisėtumą vadovaujantis 6 straipsnio nuostatomis, ir, kai tai nustatyta nacionalinėje teisėje bei nepažeidžiant šio straipsnio 3 dalies, kitomis atitinkamomis šios Konvencijos nuostatomis.

Pakankamas suinteresuotumas ir kokios nors teisės pažeidimas nustatomi remiantis nacionalinės teisės nuostatomis bei siekiant suteikti suinteresuotajai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus pagal šią Konvenciją. Todėl laikoma, kad šio straipsnio a punktui taikyti pakanka bet kokios 2 straipsnio 5 dalyje keliamus reikalavimus atitinkančios nevyriausybinės organizacijos suinteresuotumo. Be to, laikoma, kad tokios organizacijos turi teises, kurios gali būti pažeistos, pagal b punkto nuostatas.

Šios 2 dalies nuostatos nepanaikina galimybės taikyti išankstinės peržiūros administracinėje institucijoje procedūrą ir nedaro poveikio reikalavimui taikyti administracines peržiūros procedūras prieš pasinaudojant teisminėmis peržiūros procedūromis, kai toks reikalavimas nustatytas nacionalinėje teisėje.

3. Be to, ir nepažeidžiant šio straipsnio 1 ir 2 dalyse minimų peržiūros procedūrų, kiekviena Šalis užtikrina, kad visuomenės nariai, atitinkantys nacionalinėje teisėje nustatytus kriterijus, jeigu tokie yra, galėtų pasinaudoti administracinėmis arba teisminėmis procedūromis privačių asmenų ir valstybės institucijų, pažeidžiančių su aplinka susijusias nacionalinės teisės nuostatas, veiksams arba neveikimui užginčyti.

<...>“

Sąjungos teisė

Direktyva 2003/35

- 4 Direktyvos 2003/35 1 straipsnyje numatyta:

„Šios direktyvos tikslas – prisidėti prie išipareigojimų, atsirandančių pagal Orhuso konvenciją, įgyvendinimo, pirmiausia:

<...>

- b) gerinant visuomenės dalyvavimą ir įtvirtinant nuostatas dėl teisės kreiptis į teismus pagal Tarybos direktyvas [85/337] ir 96/61/EB.“

- 5 Direktyvos 2003/35 3 straipsnio 7 dalimi į Direktyvą 85/337 įterptas 10a straipsnis.

- 6 Direktyvos 2003/35 6 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję iki 2005 m. birželio 25 d., įgyvendina šios direktyvos nuostatas. Jos nedelsdamos apie tai praneša Komisijai.

<...>“

Direktyva 85/337

7 Direktyvos 85/337 10a straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad pagal atitinkamą nacionalinę teisinę sistemą suinteresuotos visuomenės nariai:

- a) turintys pakankamą interesą, arba alternatyviai
- b) pareikšdami apie teisės pažeidimą, jei valstybės narės administracinio proceso teisė reikalauja to kaip išankstinės sąlygos,

turėtų teisę į peržiūrėjimą teisme ar kitoje įstatymo nustatytoje nepriklausomoje ir nešališkoje institucijoje, kad užginčytų sprendimų, veikimo [veiksmų] ar neveikimo, kuriems pagal šią direktyvą taikomos visuomenės dalyvavimo nuostatos, materialinį ar procesinį teisėtumą.

Valstybės narės nustato, kuriame etape sprendimai, veikimas ar neveikimas gali būti ginčijami.

Kas yra pakankamas interesas ir teisės pažeidimas, nustato valstybės narės, deramai siekdamos suteikti suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus <...>

<...>“

Vokietijos teisė

VwGO

8 Administracinių bylų teisenos kodekso (*Verwaltungsgerichtsordnung*, toliau – VwGO) 61 straipsnis suformuluotas taip:

„Proceso dalyviai gali būti:

- 1) fiziniai ir juridiniai asmenys;
- 2) asociacijos tiek, kiek jos gali turėti teisę

<...>“

UVPG

9 Įstatymo dėl poveikio aplinkai vertinimo (*Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung*, toliau – UVPG) 2 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyta:

„Poveikio aplinkai vertinimas yra sudėtinė administracinių sprendimų priėmimo procedūrų, kurios padeda priimti sprendimą dėl projektų teisėtumo, dalis.“

10 Pagal UVPG 2 straipsnio 3 dalį „1 dalies pirmame sakinyje minimas sprendimas yra <...> sprendimas, kuriuo patvirtinamas planas <...>“.

UmwRG

- 11 Įstatymu dėl papildomų nuostatų, susijusių su skundais aplinkosaugos klausimais pagal Direktyvą 2003/35/EB (*Gesetz über ergänzende Vorschriften zu Rechtsbehelfen in Umweltangelegenheiten nach der EG-Richtlinie 2003/35/EG*, toliau – *UmwRG*) perkeltas Direktyvos 85/337 10a straipsnis.

- 12 *UmwRG* 1 straipsnio 1 dalies pirmasis sakiny suformuluotas taip:

„Šis įstatymas taikomas skundams dėl:

- 1) sprendimų dėl projektų teisėtumo, kaip tai suprantama pagal [UPVG] 2 straipsnio 3 dalį, kuriems pagal:

- a) [UPVG]

<...>

gali būti privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą.“

- 13 *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalies pirmasis sakiny suformuluotas taip:

„Gali būti reikalaujama panaikinti 1 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 1 punkte nurodytą sprendimą dėl projekto teisėtumo, jei pagal [UPVG] nuostatas <...>

- 1) būtinas poveikio aplinkai vertinimas arba
2) būtinas preliminarus konkretaus atvejo vertinimas, susijęs su pareiga atlikti poveikio aplinkai vertinimą,

nebuvo atliktas ir vėliau negalėjo būti atliktas.“

- 14 *UmwRG* 4 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Pirmesnės 1 ir 2 dalys *mutatis mutandis* taikomos VwGO 61 straipsnio 1 ir 2 punkte nurodytų proceso dalyvių skundams.“

- 15 *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šis įstatymas taikomas procedūroms, nurodytoms 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje, kurios buvo pradėtos arba turėjo būti pradėtos po 2005 m. birželio 25 dienos.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 16 Pareiškėjai pagrindinėje byloje, kurie visi susiję su projektu, nes yra nagrinėjamų įrengimų statymo teritorijoje esančių žemės sklypų savininkai ar naudotojai, pareiškė *Verwaltungsgericht* (Administracinis teismas) skundą su prašymu panaikinti sprendimą, kuriuo regioninės valdžios institucija patvirtino šių įrengimų statybos planą. Ginčydami šį sprendimą jie nurodė, kad iki šio sprendimo priėmimo atliktas poveikio aplinkai vertinimas buvo nepakankamas. Kadangi pareiškėjų skundas buvo atmestas, jie pateikė apeliacinį skundą *Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz* (Reino krašto-Pfalco federalinės žemės vyriausiasis administracinis teismas).

- 17 *Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz* atmetė šį apeliacinį skundą, nes nusprendė, be kita ko, kad pareiškėjai pagrindinėje byloje neturėjo teisės jo pateikti, nes pagal *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalį negalėjo remtis poveikio aplinkai vertinimo pažeidimais per administracinę procedūrą, pradėtą iki 2005 m. birželio 25 d. Bet kuriuo atveju *Oberverwaltungsgericht* kilo abejonių dėl skundo priimtumo, nes pagal *UmwRG* 4 straipsnio 3 dalį skundą galima pateikti tik tuo atveju, jei poveikio aplinkai vertinimas visai neatliktas, todėl ši nuostata netaikytina, jei vertinant poveikį aplinkai yra tik pažeidimų.
- 18 Todėl pareiškėjai pagrindinėje byloje pateikė *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) kasacinį skundą. Šiam teismui kyla klausimas, ar *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalies aiškinimas tiek, kiek pagal šią nuostatą *UmwRG* netaikomas administracinėms procedūroms, pradėtoms iki 2005 m. birželio 25 d., net jei su tokiomis procedūromis susiję sprendimai, kaip antai nagrinėjami šioje byloje, buvo priimti po šios dienos, yra suderinamas su Direktyva 2003/35, nors pagal jos 6 straipsnį 2005 m. birželio 25 d. nurodoma tik kaip diena, kurią baigiasi šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, ar *UmwRG* 4 straipsnio 3 dalimi, pagal kurią teisė pateikti skundą atsiranda, tik jei poveikio aplinkai vertinimas visai nebuvo atliktas, tinkamai perkeltas Direktyvos 85/337 10a straipsnis, pagal kurį turi būti įmanoma pasinaudoti teise ginčyti sprendimų teisėtumą, jeigu juos priimant padaryta procedūrinių pažeidimų. Galiausiai šis teismas siekia išsiaiškinti, ar su šia teise suderinama nusistovėjusi nacionalinių teismų praktika, pagal kurią asmens, suinteresuoto projektu, kuriam privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą, teisės gali būti pažeistos, tik jei yra priežastinis ryšys tarp procedūrinio pažeidimo ir pareiškėjui nenaudingo galutinio rezultato – plano patvirtinimo.
- 20 Tokiomis aplinkybėmis *Bundesverwaltungsgericht* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Direktyvos 2003/35] 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad valstybės narės privalėjo numatyti, kad [Direktyvos 85/337] 10a straipsniui perkelti priimtos nacionalinės teisės nuostatos taikytinos ir per tokias administracines leidimų išdavimo procedūras, kurios, nors ir pradėtos iki 2005 m. birželio 25 d., bet leidimai išduoti tik po šios dienos?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:
- Ar [Direktyvos 85/337] 10a straipsnį reikia aiškinti taip, kad valstybės narės privalėjo taikyti šiai nuostatai perkelti priimtas nacionalinės teisės nuostatas dėl sprendimo galiojimo užginčijimo procedūros atžvilgiu atlikto, bet neteisingo poveikio aplinkai vertinimo atveju?
3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:
- Ar tais atvejais, kai pagal [Direktyvos 85/337] 10a straipsnio pirmosios pastraipos b punktą valstybės narės administracinio proceso teisėje iš esmės nustatyta, kad suinteresuotos visuomenės narių teisė į peržiūrą teisme priklauso nuo pareiškimo apie teisės pažeidimą, Direktyvos 85/337 10a straipsnį reikia aiškinti taip,
- a) kad sprendimų, kuriems pagal šią direktyvą taikomos su visuomenės dalyvavimu susijusios nuostatos, procesinis teisėtumas gali būti ginčijamas teisme ir dėl to sprendimas gali būti panaikintas, tik jeigu, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, yra konkreti galimybė teigti, jog, nesant procedūrinio pažeidimo, būtų priimtas kitoks ginčijamas sprendimas, ir jeigu dėl šio pažeidimo taip pat pasikeičia pareiškėjo materialinė teisinė padėtis; arba
- b) kad teisme ginčijant procesinį teisėtumą reikia daugiau atsižvelgti į procedūrinius pažeidimus sprendimuose, kuriems pagal direktyvą taikomos visuomenės dalyvavimo nuostatos?

Jei į minėtą klausimą reikia atsakyti taip, kaip nurodyta b punkte:

Kokie turinio reikalavimai turi būti keliami procedūriniams pažeidimams, kad teisme ginčijant sprendimo procesinį teisėtumą į šiuos pažeidimus būtų galima atsižvelgti pareiškėjo naudai?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 21 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 2003/35, kuria į Direktyvą 85/337 buvo įterptas 10a straipsnis, dėl įtvirtintos nuostatos, kad ji turėjo būti perkelta ne vėliau kaip iki 2005 m. birželio 25 d., turi būti aiškinama taip, kad šiai nuostatai perkelti priimtose nacionalinės teisės nuostatos taikytinos taip pat iki 2005 m. birželio 25 d. pradėtoms administracinėms leidimų išdavimo procedūroms, per kurias leidimai buvo išduoti po šios dienos.
- 22 Šiuo klausimu reikia priminti, kad nauja teisės norma iš principo taikoma nuo akto, kuriame ji įtvirtinta, įsigaliojimo. Nors ji netaikoma galiojant ankstesniam įstatymui susiklosčiusioms ir galutinai įsitvirtinusioms teisinėms situacijoms, ji taikoma būsimoms jų pasekmėms ir naujoms teisinėms situacijoms (šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 6 d. Sprendimo *Monsanto Technology*, C-428/08, Rink. p. I-6765, 66 punktą). Laikantis teisės aktų negaliojimo atgaline data principo, kitaip yra tik tuo atveju, jei nauja teisės norma buvo priimta kartu su specialiomis nuostatomis, kuriomis nustatytos konkrečios jos taikymo laiko atžvilgiu sąlygos (2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Stichting Natuur en Milieu ir kt.*, C-266/09, Rink. p. I-13119, 32 punktą).
- 23 Direktyvoje 2003/35 šiuo klausimu nėra jokios specialios nuostatos, kurioje būtų numatytos naujo Direktyvos 85/337 10a straipsnio taikymo laiko atžvilgiu sąlygos.
- 24 Be to, reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2003/35 6 straipsnį valstybės narės turėjo priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kuriais ne vėliau kaip iki 2005 m. birželio 25 d. būtų įgyvendinta ši direktyva. Taigi tarp priemonių, kurios taip pat turėjo būti perkeltos iki šios dienos, buvo ir Direktyvos 85/337 10a straipsnis, kuriuo išplėsta suinteresuotos visuomenės narių teisė ginčyti sprendimus, veiksmus ar neveikimą, nurodytus šioje direktyvoje dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo.
- 25 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad projektų, galinčių daryti reikšmingą poveikį aplinkai, privalomas poveikio aplinkai vertinimo principas netaikomas tais atvejais, kai oficialiai prašymas išduoti leidimą projektui pateiktas prieš pasibaigiant Direktyvos 85/337 perkėlimo terminui (1995 m. rugpjūčio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-431/92, Rink. p. I-2189, 29 ir 32 punktai; 1998 m. birželio 18 d. Sprendimo *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland*, C-81/96, Rink. p. I-3923, 23 punktas ir 2013 m. sausio 15 d. Sprendimo *Križan ir kt.*, C-416/10, 94 punktas).
- 26 Ši direktyva didžiąja dalimi taikoma tam tikro masto projektams, kuriems įgyvendinti labai dažnai reikia daug laiko. Taigi netiktų apsunkinti nacionaliniu lygmeniu ir taip sudėtingas procedūras, oficialiai pradėtas prieš pasibaigiant šios direktyvos perkėlimo terminui, ir jas vilkinti dėl šia direktyva nustatytų specifinių reikalavimų ar ją taikyti jau susidariusioms situacijoms (minėtų sprendimų *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland* 24 punktas ir *Križan ir kt.* 95 punktas).
- 27 Tačiau nei šios direktyvos 10a straipsnyje nustatyti nauji reikalavimai, nei pats reikalavimas atlikti projektų poveikio aplinkai vertinimą negali būti laikomi tokiais, dėl kurių apsunkinamos ir vilkinamos administracinės procedūros. Kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 59 punkte, pagrindinėje byloje nagrinėjamais teisės aktais nesukuriami tokio pobūdžio reikalavimai, veikiau jais siekiama išplėsti

teisių gynimo priemonės. Be to, nors suinteresuotos visuomenės teisės ginčyti veiksmus ar neveikimą, susijusius su tokiais projektais, išplėtimas gali padidinti teisinių ginčų dėl pastarųjų riziką, tokios esamos rizikos padidėjimas negali būti laikomas turinčiu įtakos jau atsiradusiai situacijai.

- 28 Nors ir negalima atmesti galimybės, kad dėl šio išplėtimo faktiškai gali būti vilkinamas atitinkamų projektų įgyvendinimas, tokio pobūdžio trūkumas yra sprendimų, veiksmų ar neveikimo, kuriems taikomos Direktyvos 85/337 nuostatos, teisėtumo peržiūros dalis; šia peržiūros procedūra Europos Sąjungos teisės aktų leidėjas, paisydamas Orhuso konvencijos tikslų, siekė paskatinti suinteresuotos visuomenės narius, turinčius pakankamą interesą arba pareiškiančius apie teisės pažeidimą, prisidėti prie aplinkos kokybės išsaugojimo, apsaugos ir gerinimo bei žmonių sveikatos apsaugos.
- 29 Atsižvelgiant į šiuos tikslus, šio sprendimo 28 punkte minėtu trūkumu negalima pateisinti to, kad Direktyva 2003/35 įterpto 10a straipsnio nuostatos būtų netaikomos situacijoms, egzistavusioms tą dieną, kai direktyva turėjo būti perkelta į nacionalinę teisę, net jei dėl jų leidimai buvo išduoti po šios dienos.
- 30 Tokiomis aplinkybėmis, nors valstybės narės pagal procedūrinės autonomijos principą ir laikydamosi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų turi diskreciją, kai įgyvendina Direktyvos 85/337 10a straipsnį (2012 m. vasario 16 d. Sprendimo *Solvay ir kt.*, C-182/10, 47 punktą), vis dėlto jos negali šios nuostatos taikyti vien administracinėms leidimų išdavimo procedūroms, pradėtoms po 2005 m. birželio 25 dienos.
- 31 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip, jog Direktyva 2003/35, kuria į Direktyvą 85/337 buvo įterptas 10a straipsnis, dėl įtvirtintos nuostatos, kad ji turėjo būti perkelta ne vėliau kaip iki 2005 m. birželio 25 d., turi būti aiškinama taip, kad šiam straipsniui perkelti priimtos nacionalinės teisės nuostatos turėtų būti taip pat taikomos iki 2005 m. birželio 25 d. pradėtoms administracinėms leidimų išdavimo procedūroms, net jeigu per jas leidimai buvo išduoti po šios dienos.

Dėl antrojo klausimo

- 32 Atsižvelgiant į pirmojo klausimo atsakymą, reikia išnagrinėti antrąjį klausimą, kuriuo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 85/337 10a straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiama, jog valstybės narės šiam straipsniui perkelti priimtas teisės nuostatas taikytų tik tuo atveju, kai sprendimo teisėtumas būtų ginčijamas dėl neatlikto poveikio aplinkai vertinimo, ir jų netaikytų tuo atveju, kai toks vertinimas buvo atliktas, tačiau yra neteisingas.

Dėl antrojo klausimo priimtinum

- 33 Airija teigia, kad dėl nurodytos problemos hipotetinio pobūdžio šis klausimas yra nepriimtinas, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė, kokie poveikio aplinkai vertinimo pažeidimai nagrinėjami šioje byloje.
- 34 Tačiau, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 45 punkte, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, pagal nagrinėjamą nacionalinę teisę tuo atveju, jei poveikio aplinkai vertinimas buvo atliktas, neleidžiama reikalauti panaikinti sprendimų, kaip antai nurodytų Direktyvoje 85/337, nepaisant padaryto procedūrinio pažeidimo pobūdžio. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad jei šios direktyvos 10a straipsnis būtų aiškinamas taip, kad tokie procedūriniai pažeidimai galėjo būti peržiūrėti taikant šią direktyvą, jis turėtų panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir grąžinti pagrindinę bylą tam teismui nagrinėti iš naujo, nes pareiškėjai pagrindinėje byloje kaip tik nurodė, kad per administracinę procedūrą tokių pažeidimų padaryta.

- 35 Taigi atsakymas į antrąjį klausimą yra naudingas sprendžiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamą ginčą, todėl šis klausimas priimtinas.

Dėl esmės

- 36 Direktyvos 85/337 10a straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta, kad šiame straipsnyje nurodytus sprendimus, veiksmus ar neveikimą turi būti įmanoma peržiūrėti teisme tam, kad būtų galima užginčyti jų materialinį ar procesinį teisėtumą, visiškai neribojant pagrindų, kuriais toks ieškinys gali būti pagrįstas (2011 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Bund für Umwelt ir Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen*, C-115/09, Rink. p. I-3673, 37 punktą).
- 37 Taigi šiai nuostatai perkelti priimtą nacionalinės teisės nuostatą negali būti taikomos tik tuo atveju, kai sprendimo teisėtumas ginčijamas remiantis tuo, kad neatliktas poveikio aplinkai vertinimas. Atėmus galimybę šias nuostatas taikyti tuo atveju, kai poveikio aplinkai vertinimas buvo atliktas, bet jį atliekant galbūt buvo padaryta rimtų pažeidimų, Direktyvos 85/337 nuostatos, susijusios su visuomenės dalyvavimu, taptų iš esmės neveiksmingos. Taigi toks apribojimas prieštarauja tikslui užtikrinti plačias galimybes kreiptis į teismus, nurodytam šios direktyvos 10a straipsnyje.
- 38 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 85/337 10a straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog pagal jį draudžiama, kad valstybės narės šiam straipsniui perkelti priimtas teisės nuostatas taikytų tik tuo atveju, kai sprendimo teisėtumas ginčijamas dėl neatlikto poveikio aplinkai vertinimo, ir jų netaikytų, kai toks vertinimas buvo atliktas, tačiau yra neteisingas.

Dėl trečiojo klausimo

- 39 Atsižvelgiant į antrojo klausimo atsakymą, reikia išnagrinėti trečiąjį klausimą, kuriuo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 85/337 10a straipsnį reikia aiškinti taip, kad jam prieštarauja nacionalinių teismų praktika, pagal kurią skundas yra priimtinas įvykdžius kumuliacines sąlygas, o pagal šias reikalaujama, kad pareiškėjas, siekdamas įrodyti teisės pažeidimą, kaip tai suprantama pagal šį straipsnį, pagrįstų, kad jo nurodytas procedūrinis pažeidimas yra toks, kad atsižvelgiant į bylos aplinkybes, yra įmanoma, jog, nesant šio pažeidimo, būtų priimtas kitoks ginčijamas sprendimas, ir dėl to paveikta materialinė teisinė padėtis.

Dėl trečiojo klausimo priimtinumą

- 40 Dėl tos pačios priežasties, kuri nurodyta šio sprendimo 33 punkte, Airija teigia, kad ir trečiasis klausimas yra hipotetinio pobūdžio, todėl nepriimtinas.
- 41 Tačiau iš *Bundesverwaltungsgericht* pateiktų paaiškinimų matyti, kad jeigu būtų grąžintų nacionaliniam apeliaciniam teismui, turėtų jam privalomai nurodyti, ar jis saistomas skundo priimtinumą sąlygų, nurodytų trečiajame klausime, ar ne. Kadangi Teisingumo Teismo atsakymas į šį klausimą turės įtakos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme nagrinėjamos bylos baigčiai, šis atsakymas yra naudingas. Todėl klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

- 42 Siekiant atsakyti į klausimą, ar nacionalinių teismų taikomi kumuliaciniai skundų priimtinumą kriterijai atitinka naujus reikalavimus, nustatytus Direktyvos 85/337 10a straipsnyje, reikia priminti, kad šioje nuostatoje nurodytos dvi prielaidos: skundas gali būti priimtinas, jei yra „pakankamas suinteresuotumas pateikti skundą“ arba jei pareiškėjas remiasi „teisės pažeidimu“, atsižvelgiant į tai, kuri iš šių sąlygų nurodyta nacionalinės teisės aktuose (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Bund für Umwelt ir Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* 38 punktą).

- 43 Direktyvos 85/337 10a straipsnio trečios pastraipos pirmame sakinyje nurodyta, kad valstybės narės nustato, kas yra teisės pažeidimas, deramai siekdamos suteikti suinteresuotajai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus (minėto Sprendimo *Bund für Umwelt ir Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* 39 punktas).
- 44 Todėl atsižvelgiant į šį tikslą reikia nustatyti, ar su Sąjungos teise yra suderinami prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyti kriterijai, kuriais remiantis pagal nagrinėjamą nacionalinę teisę galima nustatyti, ar yra teisės pažeidimas, kurio reikalaujama kaip skundų priimtinumą sąlygos.
- 45 Kai, nesant Sąjungos teisės nuostatų šioje srityje, kiekviena valstybė narė savo teisinėje sistemoje turi nustatyti išsamias ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, procesines taisykles, šios taisyklės, kaip buvo priminta šio sprendimo 30 punkte, laikantis lygiavertiškumo principo, neturi būti mažiau palankios už taisykles, taikomas panašioms ieškiniams pagal nacionalinę teisę, ir dėl jų, vadovaujantis veiksmingumo principu, naudojimasis pagal Sąjungos teisę suteiktomis teisėmis neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (minėto Sprendimo *Bund für Umwelt ir Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* 43 punktas).
- 46 Taigi, nors laikydamosi Direktyvos 85/337 10a straipsnyje nustatytų ribų valstybės narės privalo pagal savo teisės sistemą, kaip yra šioje byloje, nustatyti, dėl kokių teisių pažeidimo galima pateikti skundą aplinkosaugos srityje, dėl šiam tikslui nustatytų kriterijų neturi tapti praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga naudotis teisėmis, suteiktomis pagal šią direktyvą, kuria suinteresuotai visuomenei suteikiamos didelės galimybės kreiptis į teismus, siekiant prisidėti prie aplinkos kokybės išsaugojimo, apsaugos ir gerinimo bei žmonių sveikatos apsaugos.
- 47 Nagrinėjamu atveju, pirma, kalbant apie priežastinio ryšio tarp nurodyto procedūrinio pažeidimo ir ginčijamo galutinio sprendimo turinio kriterijų (toliau – priežastinio ryšio kriterijus), reikia pažymėti, jog reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, jog suinteresuotos visuomenės nariai turėtų galimybę pateikti skundą, siekdami ginčyti į Direktyvos 85/337 nuostatų taikymo sritį patenkančių sprendimų, veiksmų ar neveikimo materialinį ar procesinį teisėtumą, Sąjungos teisės aktų leidėjas, kaip buvo priminta šio sprendimo 36 punkte, visiškai neapribojo pagrindų, kuriais gali būti pagrįstas toks skundas. Bet kuriuo atveju jis nesiekė galimybės remtis procedūriniu pažeidimu susieti su sąlyga, kad šis pažeidimas turėjo įtakos ginčijamo galutinio sprendimo turiniui.
- 48 Be to, atsižvelgiant į tai, kad šia direktyva, be kita ko, siekiama nustatyti procedūrinių garantijų, kurios pirmiausia leistų visuomenei gauti daugiau informacijos ir dalyvauti atliekant valstybės ir privačių projektų, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, to poveikio vertinimą, ypač svarbu patikrinti, ar šioje srityje buvo laikomasi procesinių taisyklių. Todėl, laikantis tikslo suteikti suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismą, ši visuomenė turi iš principo turėti galimybę remtis bet kokių procedūriniu pažeidimu, kad pagrįstų skundą, kuriuo ginčijamas direktyvoje nurodytų sprendimų teisėtumas.
- 49 Tačiau neginčytina tai, kad nebūtinai visi procedūriniai pažeidimai turi įtakos tokio pobūdžio sprendimo turiniui, todėl negalima teigti, kad dėl tokio procedūrinio pažeidimo pažeidžiamos suinteresuotojo asmens teisės. Tokiu atveju neatrodo, kad būtų pažeidžiamas Direktyvos 85/337 tikslas suteikti suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus, jei pagal valstybės narės teisės aktus pareiškėjas, kuris savo skundą grindžia tokio pažeidimu, turėtų būti vertinamas kaip asmuo, kurio teisės nėra pažeistos ir kuris dėl to negali ginčyti tokio sprendimo.
- 50 Šiuo klausimu reikia priminti, kad šios direktyvos 10a straipsnyje valstybėms narėms suteikiama didelė diskrecija apibrėžti, kas yra teisės pažeidimas (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Bund für Umwelt ir Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* 55 punktą).

- 51 Tokiomis aplinkybėmis gali būti leidžiama pagal nacionalinę teisę nepripažinti teisės pažeidimo, kaip jis suprantamas pagal direktyvos 10a straipsnio b dalį, jei nustatyta, kad, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, yra įmanoma, jog ginčijamas sprendimas nebūtų buvęs kitoks ir nepadarius nurodyto procedūrinio pažeidimo.
- 52 Vis dėlto pagal pagrindinėje byloje taikytiną nacionalinę teisę atrodo, kad paprastai pareiškėjas, siekdamas įrodyti teisės pažeidimą, privalo pagrįsti, kad dėl jo nurodyto procedūrinio pažeidimo, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, įmanoma, jog ginčijamas sprendimas nebūtų buvęs kitoks ir nepadarius nurodyto procedūrinio pažeidimo. Tačiau perkeltant priežastinio ryšio kriterijaus įrodinėjimo našta pareiškėjui naudojimasis jam Direktyva 85/337 suteiktomis teisėmis gali tapti pernelyg sudėtingas, pirmiausia atsižvelgiant į nagrinėjamų procedūrų sudėtingumą ir techninį poveikio aplinkai vertinimo pobūdį.
- 53 Todėl šios direktyvos 10a straipsnyje įtvirtinti nauji reikalavimai reiškia, kad teigti, jog teisės pažeidimo nėra, galima tik tuo atveju, jei, atsižvelgiant į priežastinio ryšio kriterijų, teismas ar institucija, kaip jie suprantami pagal minėtą straipsnį, gali nuspręsti, – šiuo atžvilgiu jokių būdu neperkeldami įrodinėjimo naštos pareiškėjui, bet prireikus pasikliaudami darbų užsakovo arba kompetentingos institucijos pateiktais įrodymais ir apskritai remdamiesi jiems pateiktais visais bylos dokumentais, – kad ginčijamas sprendimas nebūtų buvęs kitoks ir nepadarius nurodyto procedūrinio pažeidimo.
- 54 Atlikdami šį vertinimą, atitinkamas teismas ar atitinkama institucija privalo, be kita ko, atsižvelgti į nurodyto pažeidimo sunkumo laipsnį ir pirmiausia patikrinti, ar dėl šio pažeidimo suinteresuota visuomenė neteko vienos iš garantijų, kuri buvo suteikta tam, kad, kaip matyti iš Direktyvos 85/337 tikslų, ta visuomenė galėtų gauti informacijos ir turėtų galimybę dalyvauti priimant sprendimus.
- 55 Antra, kalbant apie kriterijų, kuomet paveikiama pareiškėjo materialinė teisinė padėtis, reikia konstatuoti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė jokios išsamios informacijos dėl šio kriterijaus sudėtinių elementų ir kad nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra jokių motyvų, kurie leistų Teisingumo Teismui nustatyti, ar šio kriterijaus įvertinimas būtų naudingas sprendžiant pagrindinę bylą.
- 56 Tokiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į tai, kas Teisingumo Teismui buvo nurodyta, jam nereikia nagrinėti, ar pagal Sąjungos teisę toks kriterijus draudžiamas.
- 57 Todėl į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 85/337 10a straipsnio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad jam neprieštarauja nacionalinių teismų praktika, pagal kurią leidžiama nepripažinti teisės pažeidimo, kaip jis suprantamas pagal šį straipsnį, jei nustatyta, kad, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, įmanoma, jog ginčijamas sprendimas nebūtų buvęs kitoks ir nepadarius nurodyto procedūrinio pažeidimo. Tačiau tai leidžiama tik tuo atveju, jei skundą nagrinėjantys teismas ar institucija šiuo atžvilgiu jokių būdu neperkelia įrodinėjimo naštos pareiškėjui ir prireikus priima sprendimą remdamiesi darbų užsakovo arba kompetentingos institucijos pateiktais įrodymais ir apskritai visais bylos dokumentais, atsižvelgdami, be kita ko, į nurodyto pažeidimo sunkumo laipsnį ir pirmiausia patikrindami, ar dėl šio pažeidimo suinteresuota visuomenė neteko vienos iš garantijų, kuri buvo suteikta tam, kad, kaip matyti iš Direktyvos 85/337 tikslų, ta visuomenė galėtų gauti informacijos ir turėtų galimybę dalyvauti priimant sprendimus.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 58 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB, nustatanti visuomenės dalyvavimą rengiant tam tikrus su aplinka susijusius planus ir programas ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 85/337/EEB ir 96/61/EB dėl visuomenės dalyvavimo ir teisės kreiptis į teismus, kuria į 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvą 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo, iš dalies pakeistą Direktyva 2003/35, buvo įterptas 10a straipsnis, dėl įtvirtintos nuostatos, kad ji turėjo būti perkelta ne vėliau kaip iki 2005 m. birželio 25 d., turi būti aiškinama taip, kad šiam straipsniui perkelti priimtos nacionalinės teisės nuostatos turėtų būti taip pat taikomos iki 2005 m. birželio 25 d. pradėtoms administracinėms leidimų išdavimo procedūroms, net jeigu per jas leidimai buvo išduoti po šios dienos.
2. Direktyvos 85/337 10a straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog pagal jį draudžiama, kad valstybės narės šiam straipsniui perkelti priimtas teisės nuostatas taikytų tik tuo atveju, kai sprendimo teisėtumas ginčijamas dėl neatlikto poveikio aplinkai vertinimo, ir jų netaikytų tuo atveju, kai toks vertinimas buvo atliktas, tačiau yra neteisingas.
3. Direktyvos 85/337 10a straipsnio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad jam neprieštarauja nacionalinių teismų praktika, pagal kurią leidžiama nepripažinti teisės pažeidimo, kaip jis suprantamas pagal šį straipsnį, jei nustatyta, kad, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, įmanoma, jog ginčijamas sprendimas nebūtų buvęs kitoks ir nepadarius nurodyto procedūrinio pažeidimo. Tačiau tai leidžiama tik tuo atveju, jei skundą nagrinėjantys teismas ar institucija šiuo atžvilgiu jokių būdu neperkelia įrodinėjimo naštos pareiškėjui ir prireikus priima sprendimą remdamiesi darbų užsakovo arba kompetentingos institucijos pateiktais įrodymais ir apskritai visais bylos dokumentais, atsižvelgdami, be kita ko, į nurodyto pažeidimo sunkumo laipsnį ir pirmiausia patikrindami, ar dėl šio pažeidimo suinteresuota visuomenė neteko vienos iš garantijų, kuri buvo suteikta tam, kad, kaip matyti iš Direktyvos 85/337 tikslų, ta visuomenė galėtų gauti informacijos ir turėtų galimybę dalyvauti priimant sprendimus.

Parašai.